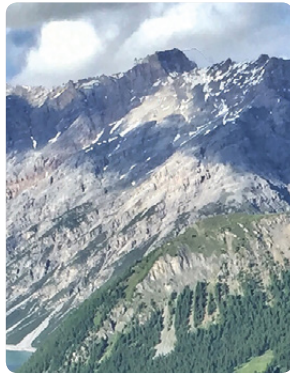

Les 1 Hoe hoger, hoe kouder

Hoe hoger je op een berg komt, hoe kouder het wordt. Vanaf ongeveer 1000 meter begint een **hoogtegordel** met alleen nog naaldbomen. Op ongeveer 2000 meter ligt de **boomgrens**; daarboven zie je alleen nog gras en mos en nog hoger alleen kale rots.

Vanaf 3000 meter ligt er altijd sneeuw: **eeuwige sneeuw**. Een sneeuwlaag die langzaam naar beneden zakt, heet een **gletsjer**. De ene gletsjer glijdt aan de ene kant, de andere aan de andere kant van de berg naar het dal. Zo vormt de berg een **waterscheiding**.

Vroeger leefden de mensen in de bergen vaak van hun vee. Nu leven veel mensen daar van **toerisme**.

Les 2 Jonge en oude bergen

Een **jong gebergte** heeft hoge en spitse punten, steile wanden en diepe kloven. Een **oud gebergte** is meer afgesleten. Regen en steeds dikker wordende wortels van bomen maken scheurtjes in de rotsen groter.

Water dat in die spleten komt en befrist, maakt die scheuren wijder en wijder. Dat heet **ververing** van het gebergte. Stukken rots die loslaten, rollen naar het dal. Onderweg breken ze in kleinere stukken. Rivieren die heel snel stromen, nemen veel van dat gesteente mee. Daardoor slijten de bodem en de zijkanten van de rivier uit. Dat heet **erosie**.

de hoogtegordel

Een gebied dat rond de berg loopt met dezelfde begroeiing.
Bijvoorbeeld: naaldboomgordel.

de boomgrens

De lijn op een berg waarboven geen bomen meer groeien omdat het daar te koud voor is.

de eeuwige sneeuw

Eeuwige sneeuw lijkt niet meer op sneeuw die pas is gevallen. Het is een harde, ijsachtige massa op de toppen van een berg.

de gletsjer

Een soort rivier van ijsachtige sneeuw die ontzettend langzaam de berg af stroomt.

de waterscheiding

Een natuurlijke grens, zoals een bergketen, tussen stroomgebieden van rivieren.

het toerisme

Reizen voor je plezier om andere landen of steden te bezoeken. Wie op vakantie gaat, is in dat gebied een toerist.

het jonge gebergte

Een jong gebergte is tientallen miljoenen jaren oud. De bergen hebben spitse punten, steile wanden en diepe kloven.

het oude gebergte

Een oud gebergte is honderden miljoenen jaren oud. De bergen zijn lager, ronder en minder steil dan bij een jong gebergte.

de ververing

Het afbrokkelen van gesteente onder invloed van plantenwortels en het weer.

de erosie

Het afslijten van land door wind, water of klein gesteente.

Les 3 Bergen en wateren in Europa

Je kent de topografie van de gebergten, rivieren en zeeën in Europa. Op de volgende bladzijde vind je een kaart met de topografie.

Je moet alle topo:

- kunnen schrijven zonder fouten. Vergeet de hoofdletter niet.
- kunnen aanwijzen.
- kunnen herkennen.

Een + betekent dat je deze topo alleen hoeft te leren als je leerkracht het zegt.

Zo leer je voor de toets

- Bekijk de samenvatting.
- Leer de teksten en de dik gedrukte woorden.
- Vraag iemand om je te overhoren.

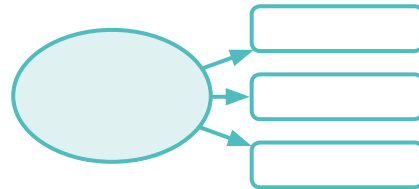
De toets is op .....

Denk het uit

Soms zie je iets in de wereld om je heen wat je wilt veranderen. In dit thema heb je geoefend met manieren die je helpen om iets nieuws te bedenken. Of om iets te beoordelen en te verbeteren.

Les 1

Je kunt een schema maken van de effecten van een plan. Dat helpt je bij het beoordelen van een plan.

Les 2

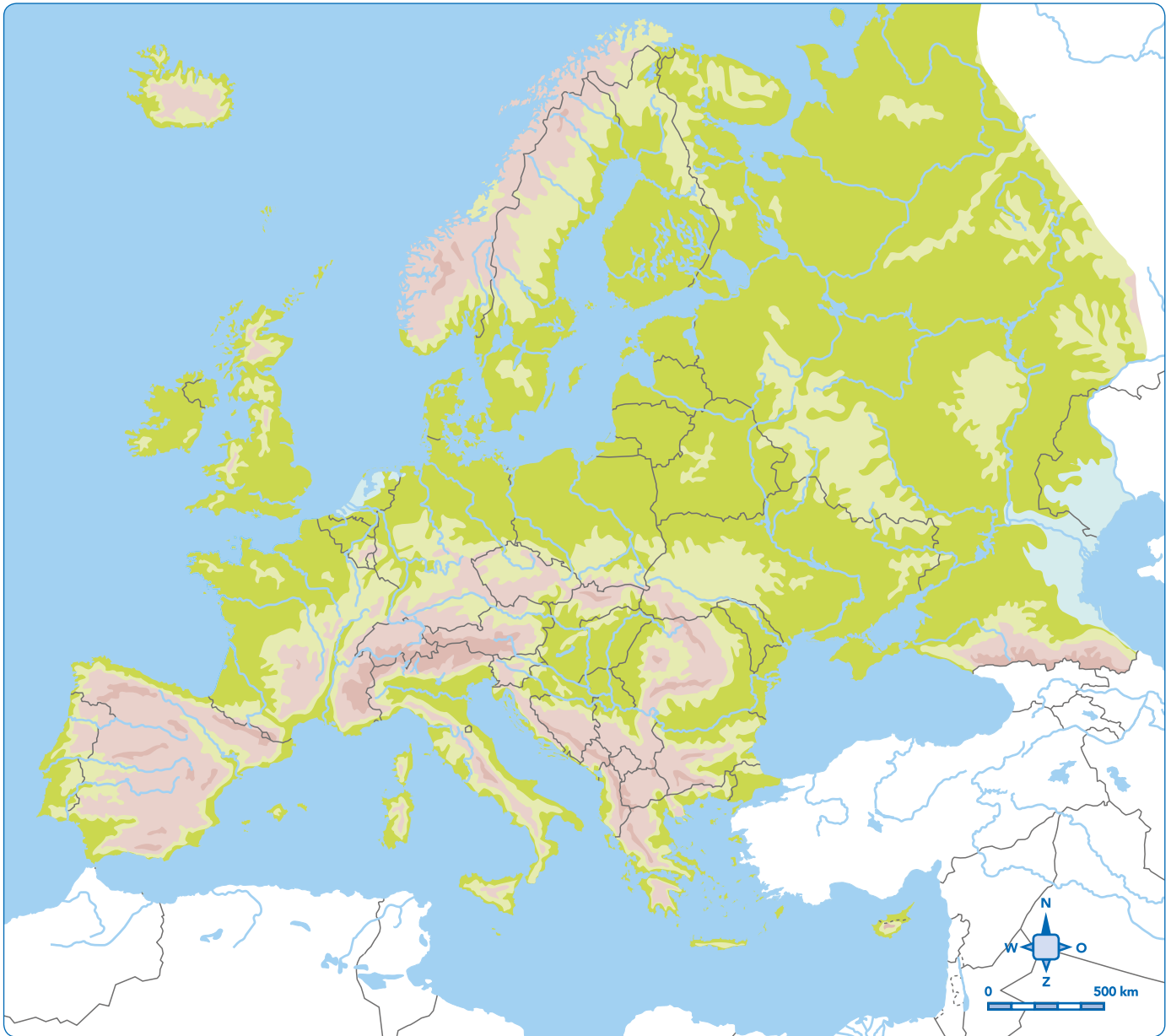
Je kunt plannen met elkaar vergelijken. Dat helpt je bij het beoordelen van plannen.

Les 3

Je kunt een route beoordelen door deze te tekenen op een kaart. Dat helpt je bij het beoordelen van een plan.

Gebergten, rivieren en zeeën in Europa

Gebergten

- Alpen
- + Apennijnen
- Ardennen
- + Karpaten
- Kaukasus
- Pyreneeën
- + Scandinavisch Hoogland
- + Schotse Hooglanden
- Ural
- + Vogezen

Rivieren

- Donau
- Maas
- Po
- Rhône
- Rijn
- Schelde
- Seine
- Theems
- Volga

Zeeën en zeestraten

- Atlantische Oceaan
- Het Kanaal
- Kaspische Zee
- Middellandse Zee
- Noordelijke IJszee
- Noordzee
- Oostzee
- Straat van Gibraltar
- Zwarte Zee

Zo leer je de topografie voor de toets:

- Leer de spelling van de topo, bijvoorbeeld door deze over te schrijven van de kaart.
- Dek de rechter kaart af en oefen tot je alle topo uit de lijst kunt aanwijzen op de linker kaart.
- Dek nu ook de lijst af en oefen totdat je alle topo kunt benoemen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....